

PESMI

France Vurnik

ANATOMIJA ZAVESTI

Vse se je nakopičilo na isti ploskvi:
gomila resnic, spoznanj in zmot,
želja in upov in načrtov,
množica porazov, smrti in rojstev
in gorja, oh vsega —
zaman razmetane moči
se kopičijo na isti ploskvi,
kaj naj odberem?

Svetlozeleni sončni žarki
se prebijajo skozi nabreklo goščo,
prebuja se sla po oploditvi,
po razdajanju,
po sprostitvi,
po novih rojstvih;

koliko moči bomo še zapravili zaman,
jih razmetali v pogoltni nič?
Kaj naj odberem?

Kamen, sekira, meč,
delo, stisk dobre roke, iskanje;
ščit, čelada, oklep,
ideja, oblast,
varovanje oblasti
in uživanje oblasti,
o čudovita slast vladati,
tudi Utičanov meč se je zabodel zaman,
nenasitni pijanci,
nikoli ni ideologija dovolj čista,
nikoli vera dovolj trdna,
nikoli človek dovolj ponižan,
da bi ga ne mogli še bolj ponižati,
nikoli dovolj žrtev,

da bi bila samozavest dovolj samozavestna,
nikoli dovolj varnosti za varnost,
nikoli dovolj hvalnic,
da bi bili siti slave

in vendar vsega presiti
in brez moči,
da bi izgrebli eno samo rešilno misel,
da bi jo odkrivali vsak dan na novo,
brez bojazni, da bo zato kaj propadlo;
preveč se je nakopičilo na isti ploskvi,
kako odbirati?
kako pozabljati?
kako se upirati?
ali je to še mogoče?

Gmajna se je preveč zarasla
in predolgo se ne odpravimo na čiščenje.

Vse so že povedali,
kako da si nismo zapomnili vsaj poglavitnega,
gomila na ploskvi je zagrnila vse;

drugič vam zapojem pesem o ljubezni
in vas udarim z njo po glavi,
ki nosi gomilo vsega v sebi,
da jo odvržete
in izročite nogometasem, da jo obdelajo,
oni to znajo,
potem boste spoznali,
da je za življenje potrebna samo ljubezen
in vse drugo vam bo navrženo.

Rad bi šel od tod,
toda kam, gospoda, kam,
samo v elemente še vodi pot
in spremlja jo spoznanje,
da je bila vera v pretakanje snovi
navadna izmišljotina.

Vse to bo odpadlo na mah,
če za naše otroke
ne bomo imeli
en sam dan kruha.

Ste se prebili do konca,
da bi sprevideli,
da konca ni?

LEGENDA O TREH SINOVIH

Naj bo kot v starih pravljicah:
Živeli so trije sinovi.
Bila je vojna. Oni pa mladi.
Vzeli so si veliko časa zase
in si v kleti uredili
skrivnosten laboratorij.

Nikomur ga niso pokazali,
vsi pa smo vedeli,
da se v kleti sredi mesta
dogajajo pomembnejše reči
kot na Jelovici
in kjerkoli po svetu:
vsenaokrog samo umiranje,
v njihovi kleti pa ustvarjanje.

Najmlajši brat preskuša letalo z majhnim motorjem
na položnem travniku,
bose noge se vgrezajo v mehko travo kakor v mah.
Dovoli nam, da od daleč lahko pasemo svojo radovednost.
Drugi brat ga opazuje na terasi z daljnogledom,
starejši pa čaka v svoji kleti na sporočila o preskusu.

Živeli so trije sinovi:
prvi je vse dni presedel v kleti,
drugi je samo opazoval in razgrinjal zamisli,
tretji je preskušal vse,
kakor sta onadva želela.

Tako so napolnili svojo in našo mladost
s skominami snovanja.

Nikoli nisem videl skrivnostne kleti,
njenih vabljivih naprav;
ostala je samo predstava
vznemirljivega ustvarjanja.

Vrniti se moram tja gor,
da zaveje vame
vabeč privid tistih dni,
ki so mu dale poleta tudi jelovške smreke
in jutranji Triglav — v očeh ga nosim —
in upanje na vstop v mesto — pomenilo je svet —
in odblesk zahajajočih sončnih žarkov v reki
in zvonovi, prva melodija, za vselej ujeta v uho
in pogled na dva konca sveta:
v neskončno zvezdnato nebo
in v sveže izkopano jamo,
kamor se bo vrnil v prasnov
nekdo od domačinov;
o koliko pogledov v zvezdnato nebo,
o koliko pogledov v jamo.

Ampak nad vsem je skrivnostni laboratorij v kleti,
ki ga ne bomo nikoli videli,
ker smo si ga izsanjali,
da nas je njegova podoba vodila v svet,
kjer jo počasi in zanesljivo zgubljam.

Zato se moram vračati
in pretehtavati razmerje
med zamislijo in dejanjem,
dokler je še čas,
dokler so pogledi
na jutranji Triglav,
v temno, neskončno nebo
močnejši
od pogledov v jamo,
ki mi je s svojo rjavino
zagrenila mladost

in s težo prsti zamašila usta,
da so tako pozno spregovorila,
da se zdaj ne morejo nagovoriti.

S kakšno težo je vse to leglo name.
Jutri se vrnem,
da vse še enkrat premislim,
in da vsaj zaslutim
smisel vsega,
kajti če je vse samo igra,
potem ne sodelujem več
in se vrnem v elemente,
ki skrivajo v sebi toliko možnosti
in se prepustim drugim oblikam,
kajti ta, ki nam je dana,
je eno samo razvrednotenje,
je en sam boj za utvare
sredi dokončne uklenjenosti.

DOBRA KRIŽPOTJA

Ljubezen najina je molk
in nezavedno raziskovanje vzgibov,
ki jih nimava v oblasti.

Blage, dobre noči,
ki vežejo najine poti
s križpotji,
na katerih se srečujeva
za najine trenutke,
blage, dobre trenutke
ki razganjajo vso težo
dni in poti.

Ljubezen najina je molk
in potrpežljivo čakanje
na blage, dobre trenutke
najinih križpotij.

Puste in prazne bi bile poti
brez blagih, dobrih križpotij
in sonce bi ne bilo sonce

in noči ne noči
in vsenaokoli samo pusta puščava
vsakdanjosti,
da ti ne bi bilo niti do pijanosti,
do varljivo omamnega umika
iz vsakdanjosti.

CORTESOVA VRNITEV

(Radijska igra)

Andrej Hieng

GLASOVI:

<i>Chincho</i>	<i>1. moški glas</i>
<i>Upravnik</i>	<i>2. moški glas</i>
<i>Don Antonio</i>	<i>3. moški glas</i>
<i>Pestunja</i>	<i>1. ženski glas</i>
<i>Dona Maria</i>	<i>2. ženski glas</i>
<i>Don Francisco</i>	<i>Cortes</i>

*Zelo, zelo oddaleč: stari, zamolkli indijanski bobni, glas tempeljskega roga, veter — čez nekaj hipov se vse razblini.
Štirje jasni, vendar malce odmevni glasovi.*

CHINCHO: Jaz sem Chincho, njegov indijanski sluga.

Našel me je pred kočo, ki je še tlela in iz katere je zaudarjalo po pečenem mesu.

To so bili moji starši in moji bratje. (Jaz in maček sva se vojakom skrila med turščico.)

Zvečer, brž ko je bilo vse mimo, sem se vrnil in sedel na prag.

Ko je prihajal on, sam, nisem mogel bežati.

Spominjam se, da me je dolgo gledal.

Potlej se je nagnil iz sedla, me pograbil za čop na temenu in me povlekel k sebi. Majhen si še... mi je rekel.

Vzel me je s seboj. Dal mi je jesti, oblekel me je in spal sem v njegovem šotoru. Bil je dober z menoj.

Kličič me don Francisco, mi je ukazal.